Io. de Imola ſup. j. Infor.

VINCENTIUS DE PORTONARIIS DE TRIDINO DE MONTE FERRATO

Commẽtarioꝝ Iuris vtri-
uſqꝫ Monarche Domini Joannis Imo-
lẽſis pars Prima ſuper Infortiato cõ-
plurium Jureconſultorum adnota
tionibus illuſtrata: ac Summa-
rijs nouiter vnicuiqꝫ legi ap-
poſitis terſiſſime ad ſtu-
dioſoꝝ vtilitatẽ ite-
rato ſummo cum
nitore emittit.

15 33

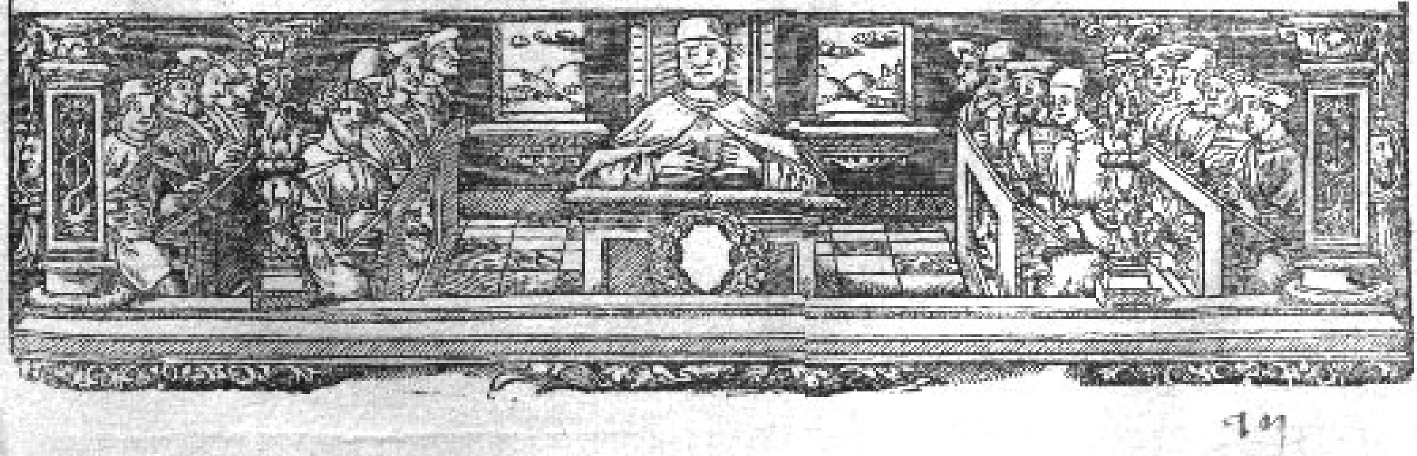

¶ Lectura aurea domini Ioānis Imolēſis ſuper Prima In-
forciati parte feliciter exorditur.

¶ Soluto matrimonio quemadmodum dos petatur. Rubri.

Summarium.

1 ¶ Continuatio ad proxima eſſe debet.
2 Deciſionibus decretalibus ſtari debet.
3 Inforciatum quare ꝛ a quibus ſic fuerit vocatum.
4 Argumentum a vi nominis appellatiui quando ſit validum.
5 Statuta a iure communi exorbitantia ſunt ſtricte interpretāda.
6 Matrimonium multis modis ꝛ cauſis ſoluitur.
7 Uxor an teneatur virum ſequi vagantem vel relegatum.
8 Matrimonium quo iure poſſunt ſerui contrahere.
9 Repetens an dicatur petere.
10 Fructus augent iudicium in iudiciis vniuerſalibus.
11 Precium loco rei nō ſuccedit in ſingularibus licet bene in dote.
12 Fructus dotis augent dotem.

Antequaȝ veniam⁹

Ad rubricā ſorent hic quattuor viden-
da. primo quid ſit ſubiectum huius le-
galis ſciētie. ſecundo que ſit cauſa effi-
ciēs. que ſit formalis. que finalis. que
materialis. tertio quis libri titulus.
ꝗrto cui ptī philoſophie ſupponat. ꝗꝛ
hic nō eſt caput libri: ideo omitto. ſed
remitto vos ad illud qḋ tangit Bart.
in prin. digeſtorū. ꝛ cōmuniter alij ibi. Aliqui tñ iſta ponunt in
prin. C. ꝛ gloſ. rubrice hic poſite ſec. facit vt infra patebit. ad quā
venio. ¶ In glo. rubrice. ibi vel dicit. hec ſecūda vera ꝛ cōmunis
quā Bar. ampliādo latius recitat. prima autē cōmuniter nō te-
1 netur qꝛ † continuatio debet eſſe ad proxima. iuxta illud qḋ ha-
betur in. l. ij. ff. de ſta. homi. Glo. tñ alibi ſing. dixit qḋ vbi eſt prin
cipiū libri nō eſt ex toto neceſſe facere cōtinuationē ad prima vt
no. glo. ff. in rubrica. de cōdi. fur. qḋ dictum tamē nō facit ad pro-
poſitum cū hic nō ſit caput libri vt. ſ. tangit glo. ¶ In ea. glo. ibi
l. ij. §. poſt hos. adde quia qḋ dixit glo. hic non eſſe caput libri. di-
cunt doct. verū accipiēdo librū pro libro partiali prout in nu
mero diſtinguit ab alio libro. vt primus a ſcḋo. ꝛ ſic de ſingulis.
ſed ſi accipiat liber pro volumine put accipit in. l. librorū. ſ. de le
ga. iij. tūc pōt dici qḋ hic ſit caput libri hoc eſt voluminis. Sȝ ad-
uerte qꝛ predictis ob. qḋ habet in ſimili in. l. argentarius. §. edi.
ff. de eden. nā cū hic liber tradat nobis ad inſtructionē videt qḋ
in prin. libri debuit nobis tradi vt perfecta eſſet inſtructio. ar. d.
§. edi. ſed ſolue qḋ hoc factū eſt gratia cōmodioris voluminis ne
alias volumen digeſtorū fuiſſet nimis magnū ſi forte iſte titu. cū
aliis qui ſequunt pertinētibus ad iſtā materiā fuiſſet cōiunctus
dicto volumini. arg. l. gaius. ſ. de lega. ij. vbi ſtāte idētitate fundi
interdū cauſa cōmodioris diuiſionis diuidit fundus in partes p
patrē fa. ſm Bar. Tu potes aliter videre primo vȝ qḋ in cōtra-
rio loquitur qñ pars tātūmodo rationis edebat. ſecus ſi tota ra-
tio ederet. licet in diuerſis voluminibus factis gratia forte cōmo
dioris diuiſionis propter multitudinē agēdorū ꝛ ita fuit hic: qꝛ
totus liber de dona. inter vi. ꝛ vxo. ſub quo iſte titulus eſſe debet
tradit nobis licet in diuerſis voluminibꝰ factis cauſa cōmodio-
ris ꝛ aptioris diuiſionis. Uel ſecūdo pōt dici qḋ cōtrariū pcedit
quādo pars vnius rationis edit. ſecus qñ ſunt plures ratiōes ſe-
parate ꝛ altera totaliter editur ꝛ ita hic. nā plures ſunt tituli ſe-
parati ſub dicto libro inter quos eſt hic titulus qui nobis a ſuo
principio tradit. Ideo ſufficit ꝛ hoc facit qḋ ſufficiat pducere ru
bricam vnius ſtatuti cum ipſo ſtatuto ſub ipſa rubrica collocato
licet nō ſufficeret p titu. vnius pducere de quo per Bar. ſuper ru
brica de ope. no. nū. Tertio pōt dici qḋ contrariū procedit quan-
do pars facit editionē particularē: qꝛ illa eſt ſuſpecta ne in fauo-
rem ſuū aliā partē ſubiciat. ſecus ſi fiat editio per perſonā nō ſu-
ſpectā puta per legiſlatorē vel p iudicē: qꝛ tūc ſufficit particularis
editio. Hinc eſt qḋ licet heres teneat totū teſtamētū edere iudici
ad inſtantiā legatarij: tñ ſufficeret qḋ iudex faciat edi particulā
tantūmodo legatario que ad ipſum ſpectat vt p Cy. in. l. fi. C. de
2 preci. impera. offe. † Hinc eſt etiā qḋ ſtamus decretalibꝰ deciſioni
bus quarū pars nobis per cōpilatorē decretaliū tātūmodo fuit
tradita vt patet in. c. cū ore. de cōſti. ꝛ in multis aliis deciſionibꝰ.
facit qḋ habet in. l. j. ꝛ. ij. ff. ad. l. aquil. ¶ In ea. gloſſ. ibi erit eius
ſubſtantiuū. hec prima expoſitio nō eſt bona: qꝛ tūc debuiſſet dice
a re inforciatus ꝛ non inforciatū. ꝛ qꝛ ſcḋm expoſitionē glo. digeſtū
vetus vel nouū eadē ratione pōt dici inforciatū: qꝛ eſt redditum
valde forte ꝑpter leges huius voluminis declarātes etiā plures
ex illis. Secūda ſol. que eſt ſcḋa in ordine pōt in ſe eſſe bona. licet
glo. videat eā reprobare. nā ſecundū veritatē habemus in hoc vo
lumine. l. gallus. difficiliorē in text. ꝛ in materia quā in toto cor-
pore iuris. nec alibi reperit lex adeo longa vel difficilis. Ite in
ti. ad legē fal. ꝛ i ti. de bono. poſ. ſunt textus difficiliores ꝛ ſcabro-
ſiores qui ſint in corpore iuris. Tertia ibi alij ab inuētore cōtra
nō tenet: qꝛ non reperit tale fuiſſe nomē alicuius auctoris huius
voluminis vt ptȝ ex his q̄ habent in premio digeſtorū. ꝛ in premio
inſti. ꝛ in. l. ij. C. de vete. iur. enu. Quarta ſolu. eſt in ſe bona ꝛ ſimi
3 liter quinta quā tenet Cy. † ſed cōcludo qḋ iſtud nomē inforciatū
fuit nomē magiſtraliter inuētū a magiſtris ꝛ doc. vt dixit quar-
ta ſol. Ratio autē perſuaſiua quare ſic nominet potuit eſſe qḋ ha
betur in ſecūda ꝛ penultima expoſitione. ꝛ nota bene ex penulti-
4 ma † qḋ licet argumētatio a vi nominis appellatiui qñ ſtat in vi
appellatiui ſit licita ſi nō repugnat diffinitioni vocabuli vt legit
ꝛ no. in. l. ij. §. appellata. ff. ſi cer. pe. ꝛ in. l. j. ſ. de teſta. ꝛ in. l. j. ſ. de
acq. poſ. tñ nō eſt licita argumētatio a vi nominis ꝓprij vel etiā a
vi nominis appellatiui ſtātis in vi ꝓprij. vt hic probat ſecundū
dictā expoſitionē ꝛ eſt ratio qꝛ noīa ꝓpria imponunt ad benepla
citū ad res recognoſcēdas. ſecus in appellatiuis. l. ſi qs in fundi
vocabulo. ſ. de lega. j. ꝛ. l. ad recognoſcēdas. ſ. de ingenu. manu. ꝛ
hec faciūt ad queſtionē de qua hic p doc. vȝ qḋ ſi ꝯceſſe ſunt repre
ſalie in ciuitate iſta cōtra peruſinos nō poſſit pro illis capi voca-
tus peruſinus niſi aliter probet qḋ ſit de peruſio. p hoc facit opti
me tex. in. l. imperatores. §. pe. ſ. ad munici. putant nomē peru-
ſinus ſumi in appellatiuo id eſt dicere qḋ de peruſio vt eſt tex.
cū glo. in. l. ſed ꝛ reprobari. §. ampliꝰ. ſ. de excu. tu. ꝛ in. c. ſignificā-
tis. extra de reſcrip. de qua etiā per Bart. in. l. j. ſ. ad munici. An
autē ſuppoſito qḋ ſit peruſinus. ꝛ ſic de peruſio poſſit in dicto ca-
ſu capi pro repreſalijs ſi peruſij nō habitet. vide per Bar. in. l. pro
uinciales. ſ. de ver. ſigni. ꝛ per eundē in ſuo libello repreſaliarum
in. ij. ꝛ. iij. q. vel. q. principalis. ꝛ ibi cōcludit qḋ ſi habet incolatū
hic vbi ꝯceſſe ſunt repreſalie nō intelligant cōtra talē ꝯceſſe. ſi ve
ro alibi ꝛ nō in ciuitate peruſina. nec in iſta: tūc ſi ſubiit munera
per ſe vel aliū in ciuitate peruſina ꝛ ſit municeps ipſius ciuitatis
iuxta illud qḋ habet in. l. j. ſ. ad munici. tunc poterūt exerceri re-
preſalie cōtra talē etiā dato qḋ ipſe non delinquerit. facit qḋ habet
in. c. dñs noſter. xxiij. q. ij. ꝛ in. l. nullus. ꝛ qḋ ibi no. C. de iude. ꝛ de
materia repreſaliarum plene per Bar. in. d. l. libello. ꝛ per Ja. de
bel. in aut. vt nō fiant pigno. ꝛ in tex. ꝛ gl. in. c. ꝛ ſi pignorationes
de iniu. ꝛ dā. da. lib. vj. ꝛ per Io. an. ſuper regula nō debet aliqs.
de regu. iur. lib. vj. Quid autē ſi priuilegiū ſit conceſſum ciuibus
ꝛ ciuitatibus regni que perſone vel loca cōprehendant. remittit
hic Ange. ad no. per Jaco. de belui. in aut. qui. mo. na. effici. ſui.
col. vij. Tu adde qḋ ibi cōcludit attendi debere mentē ꝯcedētis.
5 ſi de illa conſtat. † In dubio autē qꝛ in priuilegijs tanqꝫ exorbitā-
tibus a iure cōmuni ſtricte debet fieri interpretatio per id qḋ ha
betur in. l. qḋ vero. ff. de leg. ꝛ in regula que a iure. de reg. iur. lib.
vj. nō cōprehendent caſtra nec conſequēter comitatini. ſed ſolum
loca ciuitatū ꝛ perſone habitantes in ciuitatibus ꝛ in ſuburbijs
ciuitatis ar. l. que in cōtinentibus. ſ. de verbo. ſigni. ꝛ. c. ſi ciuitas.
de ſen. excō. lib. vj. Bar. autē videtur voluiſſe contrarium in. l. ij.
ſ. de verbo. ſigni. vbi videt velle cōprehendi comitatenſes. ſed po
teſt forte dici pro concordia opinionū qḋ in diſpoſitione lata ſuꝑ
natura. vt in legatis ꝛ in cōceſſionibus principū. beneficia nō di-
co priuilegia cōcedētiū. iuxta id qḋ habet in. l. beneficiū. ſupra de
conſti. prin. procedat ſnīa Bar. In diſpoſitione vero ſtricta vt in
priuilegio contra ius commune conceſſo procedat ſententia Ja.
de bel. ar. regule odia. de reg. iur. lib. vj. ꝛ. l. cum quidam. ſ. de lib.
ꝛ poſthu. ꝛ qḋ no. in. c. olim tibi. extra de ver. ſigni. ꝛ in. c. cum di-
lecti extra de dona. imo plus videtur hoc caſu qꝛ non contineant
ſuburbia per ea que habent in. d. l. ij. de ver. ſig. Nec ob. c. ſi ciuitas
vbi in diſpoſitione penali quando refertur ſnīa interdicti in ciui
tatem licet ſtricta deberet fieri interpretatio tamen cōprehēdunt
ſuburbia qꝛ ibi eſt ſpāle vt litera ſentit ne alias per indirectū illu
derent ſnīa lata per ſuperiorē q̄ ratio ceſſat in caſu noſtro. ¶ In
eadem glo. ibi qꝛ vltime diſpoſitiones hic ſunt. ſupple ꝛ pro ma
iori parte huius voluminis. licet in parte alia cōtineantur. ideo
mirum ſi ſumpſit nomen a potentiori ꝛ maiori parte ar. l. queri-
tur. ff. de ſta. ho. ¶ In ea. gl. ibi q̄ in his cōtinent. ſupple ſub ſcḋa
diſpoſitione iuris ciuilis vſqꝫ ad librum de bo. poſ. vbi primo in-
cipit tractare de iure pretorio. qḋ cōpetit ꝯdito teſtamēto vſqꝫ ad ti.
ſi tabu. te. nulle extā. deinde tractat de iure pretorio ab inteſtato
vſqꝫ ad ti. de ſuis ꝛ legi. vbi vltimo tractat de iure ciuili circa ſuc
ceſſionē ab inteſtato vſqꝫ ad finem libri. ¶ In eadē gl. ibi qḋ nō
placet ꝛ bene. qꝛ Irner. poſuit gl. ſuas in hoc titulo. vt ptȝ in. l. ij.
6 in prin. ſ. e. ¶ In alia gl. ibi qꝛ multis modis ſit. ſupple ſꝫ qꝛ diſſol-
uitur morte ſeruitute. Ite ſeruitute. lecꝰ ſi ſola ciuitas pdatur
qꝛ tūc nō diſſoluit matrimoniū ſi adhuc maritalē affectionē retineāt. l.
j. C. de repu. ꝛ. ll. ex q̄. C. de do. inter vi. ꝛ vxo. diſſoluebat etiā olim
nullo libello repudij ſcḋȝ. l. j. ꝛ per totū. ff. de repu. ꝛ poterat olim
fieri ex mera voluntate. poſtea ex certis cauſis q̄ vltimate demum
fuerūt valde reſtricte vt no. in. l. cōſenſu. C. de repudi. ꝛ hec fuit lex
Moſaica originaliter. put le. ꝛ no. in. c. gaudemꝰ. extra. de diuor.
hodie do ſcḋȝ ius canonicū qḋ in matrimonijs pualet iuri ciuili

a ¶ Inforciatū Adde plene alber. de ro ſa. hic i pn. ꝛ q̄ ibidē di xi in prima addi.

consequens sine libello ⁊ sine cõtestatione iuxta cle. sepe. extra de
verbo. sig. q͛ rñdet Bar. ĩ. co. l. si constãte. remittendo ad ibi not.
Ange. vero hic dicit q̃ illa cle. habet locũ q̃n causa dotis incidẽ-
4 ter tractat̃ cũ causa matrimonii principaliter intẽtata. In quo casu
sup dote põt adiri iudex ecclesiasticus vt in. c. de prudentia extra
de dote post diuor. sec⁹ si principaliter tractat̃ causa dotis quo ca
su scdm eũ non cognosceret iudex ecclesiasticus. Tu adde q̃ etiã
imo pricipaliter iudex ecclesiasticus adiri põt sup dote cũ videat̃
causa pia spectãs ad ecclesiã vt expsse tenet Inno. ⁊ Hosti. Io.
an. post eos in. c. c. de prudẽtia. pro quo videt̃ casus in. c. literis.
de pig. ⁊ facit q̃ no. in. c. cũ sit. ⁊ c. licet. extra de fo. cõpe. Itẽ etiã
videt̃ q̃ q̃n causa dotis tractat̃ principaliter cũ sit de tãgẽtibus
matrimoniũ cũ nõ posset esse dos sine matrimonio pcedi possit
sine strepitu et figura iudicii ⁊ sic sine libello vel litis cõtesta. p tex.
in. d. cle. dispẽdiosam. ibi aut eas quoquo mõ tãgentib⁹ et q̃ ibi
no. sicut etiã de sponsalibus dicitur q̃ q͛ possunt dici esse de tan-
gentibus matrimoniũ lʒ principaliter tractetur tantũmõ cã spõ
saliorũ hʒ locũ illa cle. vt ibi no. p glo. in ver. matrimonio. et hoc
etiã vʒ q͛ in dote habeat locũ dicta cle. tʒ reuerẽd⁹ dñs pater do-
minus florentinus. Tu potes dicere pro conco. q͛ illa cle. seruet̃
in foro ecclesiastico. sed in foro seculari procedit sñia Bar. ⁊ An-
ge. Item in terris ecclesie forte habeat locũ illa cle. In foro secula
ri etiam per id q̃ no. per glo. in. c. ii. de arbi. li. vi. ⁊ pro predictis
q͛ de iure ciuili regrat̃ cõtestatio ⁊ solẽnis ordo iudicioꝝ. facit q̃
no. in. l. iii. C. de do. pmis. ibi iure iudicioꝝ ⁊c. subdit tñ hic Ang.
5 † q͛ etiam de iure ciuili videt̃ causa dotis tãquã tẽdẽs ad pietatẽ
tẽpore feriato p necessitatibus hominũ tractari posse ar. l. ii. ff. de
fer. ⁊ q̃ no. Spe. in. d. §. si g. in ti. de feriis. Itẽ aduerte q͛ omnes
expositiones gl. possunt in se esse bone. nã quoddã est priuilegiũ
datũ actiõi de dote. puta q͛ habeat tacitã hypothecã. l. vnica. §. i.
C. de rei. vxo. act. ⁊ sic pcedit pma expositio gl. quoddã est priuile
legiũ datũ doti. i. fũdo dotali. puta q͛ nõ possit alienari. ff. de fun.
dota. l. lex iul. vbi q͛ in dubiis p dotib⁹ iudicet̃. ff. de iure do. l. in
ambiguis. ⁊ sic pcedit secũda expositio. ⁊ similiter tertia ⁊ quar-
ta. que tendũt ad eundẽ finẽ cũ prima ⁊ secunda. Quoddã est pri
uilegiũ datũ Iccn dotis vt q̃ fingat̃ tacita stipulatio interue-
nisse vt. d. l. i. §. i. C. de rei vx. ac. ⁊ sic pcedit qnta expositio. Quod-
dã est priuilegiũ datũ instantie cause dotis de quo. ff. dixi ⁊ sic p-
cedit vltima expositio. Quoddã autẽ est priuilegium datũ mulie
ri in actione personali de dote vt pferat̃ aliis. ⁊ similiter ĩ hypo-
thecaria vt pferatur aliis habentibus hypothecã tacitã priorẽ. de
6 quo in. l. ff. C. q po. ĩ pig. ha. † ⁊ istud priuilegiũ pelatiõis nõ trãs
it ad aliũ. ideo dicit̃ dari ipsi psone mulieris in actione persona
li vel hypothece nisi forte essent liberi eiusdeꝫ matrimonii vt. d. l.
ff. §. exceptis. ⁊. ĩ. e. l. etiã. Alia autẽ priuilegia de quib⁹ dixi bene
transeũt ad heredẽ iõ simpliciter dicunt̃ dari mulieri. facit quod
habet̃ in. §. fuerat insti. de actio. Aduerte tamẽ q͛ priuilegiũ pla-
tionis in hypotheca videt̃ habere locũ in dote data. secus in dote
cõfessata. vt est tex. cũ glo. no. in. d. l. ff. lʒ Bar. hic eum respondeat
q̃n esset transactũ tẽpus opponẽdi exceptionẽ non numerate do-
tis. lʒ Ang. no. dicit hic q͛ si mulier cõcurrat cũ aliis creditorib⁹
probãtibus verã ⁊ realẽ dationẽ tũc indistincte pcedit dicta glo.
Si vero pbent p solã confessionẽ sicut ⁊ mulier q͛ in pari causa
tũc potior est cõditio mulieris ar. l. in ambiguis. ⁊ sic pcedit opi.
Bar. ⁊ sic limita q̃ dixi anno in. l. ita stipulatus. §. crisogon⁹ de
ver. obli. Itẽ aduerte quia priuilegiũ plationis hʒ ipsa mulier nõ
aũt marit⁹ nec etiã extrane⁹ per id q̃ no. in. §. fuerat. insti. de act.
et similiter nec pt̃ nisi viuẽte filia. vt no. in. d. §. fuerat. ⁊. ĩ. e. l. post
dotẽ. q̃ tamẽ dixi de marito intellige verũ nisi esset secũdus ma-
ritus cui pmissa fuisset dos per heredes primi viri sui vʒ ar. l. do
li exceptio. §. diuersum. de noua. facit q̃ no. in. l. aliã. ĩ. de noua.
videt̃ enim priuilegiũ cõpetens mulieri contra heredes primi vi
ri trãsfusum in pmissionẽ factã marito. cũ etiã id tendat in vtili
tatẽ mulieris. ar. eoꝝ q̃ s. dixi de patre ⁊ que dicã. ĩ. de muliere
nupta secũdo viro. Itẽ aduerte q͛ extrane⁹ nõ habet priuilegiuʒ
prelationis vt dixi nec hʒ etiã tacitã hypothecã nec etiã fingit̃ sti
pulatio p ipsa im ⁊ si nihil paciscit̃ indistincte cũ pmittit dotem
vel cũ illã dat. vbi dos incipit a datione videt̃ mulieri donare vt
illam dat vbi dos incipit a datione videtur mulieri donare vt in
§. accedit. de rei vxo. actio. ⁊ in. l. ex morte. C. de pac. conuen. et est
actio cõpetens extraneo stricti iuris vt no. ĩ. eo. l. ii. ver. nec cogit̃.
¶ In gl. semper ibi nam ante matrimoniũ ⁊ sic dum litera dicit
dotis. supple sperate vel vere vel que data fuit ⁊ sic comprehẽdit
oĩa tpa glo. idem videt̃ velle si putatiue dotis causa. per id quod
habet̃ in. l. ff. ff. de condi. sine causa. ⁊ in. l. i. ⁊. ii. ff. de priui. credi. ⁊
lʒ cõstare matrimoniũ ⁊ ipsaꝫ esse solutũ sint inuicẽ cõtraria. q͛ nõ
est eadem ratio cõtrarioꝝ hoc casu ⁊ sic videret̃ q̃ cõtraria de-
beret esse dispositio. l. ⁊ si cõtra. ĩ. de vul. ⁊ pup. tñ eadẽ est dispo-
tio q͛ eadẽ est ratio. ar. l. dñe proferre. §. fiari. ff. de arbi. ¶ In ea.
glo. ibi nudo pacto dos cõstituitur hoc secundũ ista tempora ho-
die fingitur stipulatio interuenisse etiã ex parte mariti vt est glo.
not. valde. in. l. i. §. i. C. de rei vxo. actio. quã sequunt̃ doct. lʒ forte
ter. nõ clare hoc pbet ibi. ⁊ lʒ hoc casu forte actio nõ queraf mari-
to: interest tamẽ mulieris: q͛ si dans nõ est pactus vel stipulatus
sibi reddi mulieri queraf actio soluto matrimonio. vt in. §. acce-
dat. in. d. l. vnica. Itẽ quia melius per virũ tractabit̃ mulier do-
tata q̃ si nõ esset dotata vt in. §. si qs enim. in aut. de nup. col. iii.
¶ In eadem glos. ibi de bonis patris. supple etiã si negotia filie
administrat etiã si filia esset emãcipata. vt pbat̃ in. l. ff. C. de pba.
secus in extraneo administrãte bona mulieris pro qua dat dotẽ
q͛ ĩ dubio videt̃ de bonis mulieris dotare p. l. nesennius. ff. de ne
go. gest. sec⁹ si de pprio dotaret vel si nõ gereret negotia mulieris
q͛ tunc videretur donare dicta. l. i. §. accedit. nisi pacisceretur sibi
reddi vt ibi ⁊ in. l. ex morte. ad finẽ. C. de pac. conuen. Itẽ secus si
pater aliã impẽsam faceret pro filio cu⁹ bona administraret. l. ff.
cum ibi no. ff. de peti. here. ⁊ q̃ s. dixi in patre idem dico in auo
paterno p. l. dedit dotẽ. de colla. ho. secus in matre ⁊ auo mater-
7 no. ⁊ sec⁹ in fratre vt hic per doc. † An aũt ẽẽ⁹ teneat̃ dotare ma
trẽ. dixit hic ang. q̃ nõ per. l. tutor. scdm dignitatẽ. §. ff. de admi.
tuto. ⁊ q͛ ipsius nubẽtis cõtristant̃ filii primi matrimonii. vt in. §.
soluto in aut. de nup. coll. iiii. ⁊ de nõ eligẽ. scdo nubẽ. §. generalia-
ta. ver. pspeximus. Contristat̃ etiã anima viri sui Ange. p pdi-
8 cta iura. sed certe hoc non dicunt si bene aduertantur. † An autẽ
patruus teneat̃ dotare neptẽ ex fratre. cõcludit Ange. q̃ nõ. nec
ob. l. nihil. ff. de in rem verso. q͛ loquit̃ de nepte quo ad auũ. Itẽ
q̃ dixi de patre pcedit in patre legitimo ⁊ naturali. secus in na-
turali tãtũ. l. vrorẽ. §. pater naturalis. ĩ. de le. iii. ⁊ hec nota diligẽ
ter q͛ secundũ hoc non videt̃ bona cõparatio dotis ad alimẽta.
nã pater tenet̃ alere filiã naturalẽ licet non spuriam de iure ciuili
quãq̃ de iure cano. et spuriã. vt in aut. licet. C. de natu. libe. ⁊ in. c.
cũ haberet. extra de eo qui dux. in ma. ⁊ tamẽ nõ tenet̃ dotare vt
pater ex predictis. pro hoc faciat etiã q͛ filius tenet̃ alere matrẽ
⁊ etiã sororẽ vterinã. vt. l. si qs a liberis. ĩ. de lib. agnos. ⁊ tamẽ nõ
tenet̃ dotare vt dicta. l. tutor scdm dignitatẽ. ⁊. ff. tetigi. Bar. ta-
men videt̃ voluisse contrariũ in. l. ff. ĩ. de his qui. vt indig. vbi do
tem videt̃ parificare alimẽtis in materia ista. lʒ forte q̃ supra di
xi est verius. nã nõ videt̃ etiã eadẽ ratio cũ facili⁹ prestent̃ alimẽ
ta que minuatim prestant̃ quã dos q̃ in magna quãtitate prestat̃
ar. l. plane. ff. fami. her. posset etiã forte dici q̃ lʒ pt̃ teneret̃ dota-
re filiã naturalẽ: tamẽ nõ habeat priuilegium q̃ in dubio videa
tur pater dotare de suo vt. d. §. pater. sec⁹ in filia legitima. ¶ In
ea. gloss. ibi de tacita stipulatione. supple q͛ fingit̃ interuenisse. et
9 hoc clarũ in valẽtib⁹ loqui. † si autẽ esset mulier muta q͛ põt etiã
cõtrahere matrimoniũ: q͛ lʒ inter valentes loqui verba requirã
tur ad matrimoniũ vt in. c. tuę. extra de spon. ⁊ est gl. sing. in. l. cũ
notissimi. in prin. C. de pscrip. xxx. an. tamẽ nõ requirit̃ in non va
lente loqui vt. l. mutus. C. de iure do. tunc dic q̃ fingit̃ stipulata
per seruum si ipsum habeat. si autem nõ habeat fingitur stipula-
ta per seruum publicum hoc est per tabellionem ar. l. non quasi.
ĩ. rem pupil. sal. fo. ⁊ erit hoc casu mirabile q͛ solũ vtilis stipula-
tio quereret̃ mulieri cũ alias queratur directa. Et adde circa istã
fictam stipulationẽ id q̃ no. Bar. in. l. i. ĩ. de his que in testa. de-
lentur vbi dicit q̃ priuilegiũ cõcessum per statu. instrumento in
quo continetur promissio nõ habebit locũ in dicto instrumento
in quo a iure fingit̃ dicta stipulatio. ¶ In ea. glo. ibi in arbitriũ
supple idẽ si in volũtatẽ sm Cy. in. l. iii. C. de do. pmis. ⁊ sequitur
hic Ang. ¶ In ea. gl. ibi. l. q̃ autẽ ibi ppõit nũ est speciale q͛ da-
tum a viro mulieri intelligitur ex causa dotis q͛ id tacite agebat̃
ab vtraq̃ partium. ⁊ idẽ esset in aliis casib⁹. l. cũ quid. ff. si cer. pe.
¶ In eadẽ glo. ibi qui liberos. ibi cogitur pater dotare filiam. ⁊
10 adde † q̃ de iure canonico filia põt cõtrahere sine cõsensu patris
vt in. c. cũ apud. extra de sponsa. ⁊ no. gl. in. l. paulus. ff. de sta. ho.
⁊ hoc casu si contrahat sine eius volũtate cogitur pater etiã eam
a dotare ᵃ glos. est sing. in. c. hoc sanctũ. xxxii. q. ii. ⁊ hoc etiam videt̃
voluisse glo. in. l. obligamur. §. lege. ff. de act. ⁊ oblig. scʒ q̃ etiam
postq̃ filia est maritata potest implorare officiũ iudicis vt cogat̃
pater eam dotare licet nõ loquat̃ expresse q̃n filia sine cõsensu pa-
tris contraxit matrimoniũ plus tamẽ ibi videtur sentire gl. vʒ
q̃ pater sit obligatus q̃ reprobat Bart. ibi. q͛ solũ officiũ iudi-
cis cõpetit filie vt cogat patrẽ dare dotẽ per. l. q liberos. ff. alle. q̃
officiũ iudicis nõ psupponit obligationẽ. l. q per collusionẽ. ff. de
ac. emp. reprobat etiã Bar. ibi post Guli. glo. predictã dicens q̃
11 licet † pater possit cogi ad constituendã dotem pro filia antequã
sit nupta tamen postq̃ est nupta non potest cogi ad ipsam dotã-
dã: q͛ ideo cogitur dotare vt nubat. ideo ipsa nupta cessat causa
ergo cessare debet dispositio legis arg. l. q̃ dictum. ff. de pac. ⁊. l.
adigere. §. quis. de iu. pa. ⁊ hec intelligit vera saluo nisi pmisisset
filia dotẽ vt habere posset maritũ q͛ tũc pater posset cogi lʒ filia
esset nupta. sed certe glo. predicte videnf melius dicere. primo per
dictã. l. qui liberos. vbi pater astringitur ad duo vʒ ad nubendũ
⁊ ad donãdum. ⁊ ideo licet primũ sit impletũ cogit̃ nihilominus
implere secundũ ar. l. si heredi plures. de condi. insti. Item q͛ nõ
videt̃ cessare ratio in filia iam nupta per ea que. ĩ. dicentur. ⁊ que
etiã no. Bar. hic in pe. col. circa fi. ⁊ in. l. nupta. ĩ. eo. ⁊ q͛ etiam in-

a ¶ Eam dotare. Adde Bar. hic in ver. lʒ si nupsit filia le-
gitia. Pau. de cast. consilio. cxxi.

longinqꝯ. nā i
ni expēſus p̄ ni
hoc nō faciet p
hurſandarū de quo et in. c. cōſtitutꝯ. et
dānoſum. in fi. ꝫ poteſ dicere qꝺ ibi offici.
mittā iō dimiſū ſi in caſu illo eſt ſibi dānoſuꝫ facere q.
¶ In gl. obſignēt. ibi ſane. intellige ſupple ſm̄ Dy. ⁊ Cyn.
officiū publicū autoritate ſꝫ nō adminiſtratione ideo cōpetit et
mulieri regulariter. l. q teſtamēta. §. mulier. ff. de teſtis. qꝺ alias
nō eſſet p̄ id qꝺ hꝫ in. l. alienā. C. de peu. ¶ In gl. fi. in fi. no. bene
ex hac glo. practicā q̄n in cā ciuili iudex corā ſe nō hꝫ teſtes: q̄ ſi
facit eos examinari intra territoriū forte q̄ eſt pſona egregia et
exiſtens in loco vbi iudiciū agitaꝛ. facit. l. ad egregias. ff. de iure
iur. ⁊ l. pſbyteri. C. de epi. ⁊ de. vel eſt extra locū intra territoriū
longinquo iuxta id qꝺ dixi in prin. huius. l. debet ad teſtes mit-
tere vnū ex ſuis miniſtris ſeu notarijs q recipiat iuramētū ⁊ di
cta teſtiū ⁊ poſtea ſibi deferat aut. l. ſꝫ iudex. C. de epi. ⁊ cle. Si aūt
facit examinari extra territoriū debet cōmittere receptionē iu-
ramēti ⁊ examinationē iudici illiꝰ territorij ⁊ iudex dicta teſtiū
examinatorū clauſa ⁊ ſigillata dꝫ remittere iudici cōmittenti ⁊
tūc poſtea iudex cōmittens debebit aperire ⁊ publicare vt hic
dicit gl. Sed vidi dubitari de facto an ſemp q̄n teſtes ſunt extra
territoriū cogaꝛ iudex cōmittere examinationē extra territoriū
⁊ p̄dicta faciāt qꝺ ſic ſꝫ in dictū eſt tex. cū glo. in. §. hec oīa ſcimus
in auꝫ. de teſti. col. vij. vbi dicit gl. qꝺ hoc ē arbitrariū q̄ poterit
iudex hꝫ teſtes ſuſpectos p̄ſertim ſi magnitudo eē hoc etiā ſua-
deat iubere qꝺ corā ſe p̄ducant. ⁊ alias nō recipiet eos. ⁊ iſtud et
tetigit Azo in ſumma. de teſt. ver. p̄ducēdi. ⁊ hoſt. in ſumma de
teſti. §. q̄n. ver. ⁊ not. ⁊ Archi. in. c. p̄ſētiū. §. teſtes de teſti. in. vj. ⁊
ibi p' Jo. an. ſup gl. j. ⁊ ſic et de facto cōſului apud ciuitatē Foroli-
uien. dꝫ tamē iudex diligēter cōſiderare an veriſimiliter teſtes
ſint ſuſpecti vel nō. nā in dubio deberet potiꝰ cōmittere p̄ ea que
hic habenꝛ. Nec ob. p̄dictis. §. ſꝫ ſi qs. vbi dicit mitti debet q̄ lo-
quiꝛ q̄n agit de aptura ad finē inſpiciēdi ⁊ deſcribēdi vt tetigit
gl. vel poteſ dicere qꝺ debet intelligi q̄n iudici aliud nō vr̄. ſecꝰ
ſi iudici aliter videaꝛ p̄pter veriſimilē ſuſpicionē quā pcipit. vt
p̄ doc. in locis ſupra. ¶ Vltimo Ang. no. hic gl. in ver. aliqua cā.
8 qꝺ †vbi qs eſt impeditus adire p̄pter impedimētū iuris ⁊ facti
nō trāſmittit hereditatē. de quo dicēdū vt plene dictū fuit in. l.
vētre. ff. ti. j. Et qꝺ dixi. ſ. iudicē poſſe arbitrari teſtes extra eius
iuriſdictionē exiſtētes debere cōparere corā eo intellige ſane quia
nō poterit cogere eos venire ex quo nō ſunt de ſua iuriſdictiōe p̄
id qꝺ habeꝛ in. l. fi. ff. de iur. om. iu. ſꝫ poterit p̄cedere ad vlterio
ra illis nō receptis inquātū ps volēs eos p̄ducere nō faciat eos
corā iudice cōparere. ⁊ ſic dꝫ intelligi qꝺ ſuperiꝰ dixi: q̄ p̄ſe nō
poterit eos cogere ſed p̄ indirectū coget ptē ad faciēdū qꝺ illi
cōpareāt: q̄ alias nō audiet eā quo ad receptionē dictoꝝ teſtiū.

Summarium.

1 ¶ Tabule pupillares ſignate viuo pupillo nō ſunt aperiēde.
2 Voluntas teſtatoris apparens ex cōiecturis ſeruari debet.
3 Curator ventri in teſtamēto poteſt dari.
4 Notario dicenti ſe mandatum habere de non oſtendendo teſta-
mento non creditur.
5 Exemplar in quo differat ab exemplo.
6 Natura nō eget miniſterio humano.
7 Legatarijs ſubuenitur pro tabulis ex illis vel occultatis.

1 Pupillares. †Tabule pupillares de p̄ ſe
ſignate nō aperiunꝛ viuo pu-
2 pillo niſi ex cā. h. d. cū. l. ſe. in qua ponit cā. ¶ †No. qꝺ
lꝫ nō appareat de expreſſa volūtate teſtātis ſi tamē de
illa appareat ex cōiecturis eſt ſeruāda ſicut ſi expreſſe de illa ap-
pareret. facit. l. ſꝫ imperator ⁊ l. ſi ſeruꝰ plurium. §. fi. ſ. de lega. j.
¶ Itē no. qꝺ eo ipſo qꝺ ſcde tabule ſunt p̄ ſe ſignate vr̄ teſtator ta-
cite voluiſſe ne aperianꛈ viuo pupillo. facit inſti. de pupil. ſubſti.
3 §. igit. ⁊ iō nō aperiūꛈ eo viuo niſi ex cauſa. ¶ †Itē not. qꝺ cura
tor pōt dari vētri in teſtō. intellige tū qꝺ debebit p̄ iudicē ꝯfirma
ri: q̄ de mero iure nō tꝫ datio curatoris in teſtō. l. j. ff. de ꝯfir. tu.
¶ In gl. fi. l. ſi mulier. in fi. intellige tū quod tutor datꝰ poſthu-
mo nō poterit adminiſtrare niſi nato poſthumo. nam interim
dari dꝫ curator vētri. l. vētri. ff. de tu. ⁊ cu. da. ab his. Quare aūt
poſſit dari tutor i teſtō ⁊ nō curator: poteſ dicere qꝺ rō eſt q̄ colli
git ex. l. j. copulādis. C. de nup. ⁊ qꝺ ibi no. q̄ tutor daꛈ p̄ncipalr
pſone ⁊ ſcdario rebus. ſꝫ curator ecōuerſo q̄ pſona erat futura
in ptāte ipſiꝰ dātis voluit lex q̄ poſſet dare tutorē q p̄ncipalr
ptātē hꝫ in pſonā. l. j. ff. de tute. q̄ rō ceſſat in curatore q nō daꛈ vt
4 dixi p̄ncipalr vt habeat ptātē in pſonā. ¶ †Vltimo i aliqbꝰ lec.
vt tāgit hic Ang. ponit har. an credaꛈ ſoli notario aſſerēti ſe ha
huiſſe in mādatis a teſtatore de nō oſtēdēdo teſtō niſi elapſo cer-
to tpe ⁊ nō decidit. ſꝫ ipſe dicit qꝺ nō dꝫ credi notario ſi de tali cō
miſſiōe alr̄ nō apparet p̄. l. iuriſiurādi. C. de teſti. de quo et dixi i
l. ij. §. ſi dubitet. ff. e. qꝺ intellige ſane q̄n i ſcriptura teſti nō ē de hoc

not.
blic
ria
liū
me
lice
leg.
an a
aliqu
ue d
6 S
ſuffi
nō r
iſte
forte
eſt e
agat
in. l
gue
§. ſi
ſ. de
cam
pai
hea ... ⁊ rꝫ in
ter ... p̄ncipalr p̄
pter ... erie debenꝰ fa
cere interpre ... attēdi tū dꝫ ꝯſue
tudo in talibus. ar. l. iij. §. ii. ff. de teſti. ⁊ l. de quibus. ff. de legi. et
cōiter ſernaꛈ q̄ daꛈ equo, pelino venienti etiam ſi ne rogatis.
7 Si tabule. †Subueniēdū eſt legatarijs ſi tabule ſunt
excuſſe ſuppreſſe vl' alr̄ occultate. h. d. ¶ In
tex. ibi nō cōpareāt. ſupple q̄ forte ſunt delete vl' inciſe ſine volū
tate teſtatoris. ¶ In tex. ibi ſuppreſſe. i. ſubtracte. ⁊ ſic amote de
loco ad locū. ⁊ in hoc pōt differre a ſequēti. vt facit in. l. iij. §. ſi qs
dolo. de tab. exhi. ¶ No. qꝺ dixi. eſt i ſummario. ⁊ itellige qꝺ ſub-
uenieꛈ ꝯ delētē vel cōhærentē p̄ actionē. l. aq̄l. l. in lege aq̄lia ſi de
leri. ⁊ l. ſi qs tabulas. ff. ad legē aq. Cōtra ſupprimētē vel occultā
tē ſubuenieꛈ p̄ actionē furti vel īterdicti ꝺ tabul. exhi. vt. l. q tabu
las. ⁊ l. qdā tabularꝫ. ſ. de fur. ⁊ d. l. iij. §. ſi qs dolo. de tab. exhi. et
interdū etiā p̄ legē cornel. ꝺ falſis. l. paulꝰ. ſ. de fal. Itē ſubuenieꛈ
ꝯ ipſum heredē dūmō poſſet p̄bari qd ꝯtinebaꛈ in eis. vn̄ lega-
tarij audienꛈ agētes ⁊ petētes incertū. ſꝫ in p̄ceſſu debebūt certi
ficare vt hic dicit gl. ⁊ ſic vr̄ qꝺ q̄nq̄ incerta admittit petitio ſed
nō incerta probatio. facit. l. j. §. ſi quis argentum. ff. depo.

Sicut codicilli. Tabule pupillares ⁊ codi
cilli ſunt pars principalis
teſti ⁊ iō debēt aperiri cū ipſo teſtō principali niſi ſeor
ſum ſint ſignate vel tacite aliō teſtator iuſſerit. h. d. ¶ In tex. ibi
videnꛈ. ⁊ iō debēt aperiri cū teſtō niſi expſſe vl' tacite aliud teſta
tor voluerit vt in ſummario. ⁊ patet. ff. e. l. pupillares. ⁊. C. e. l. iij.
⁊ etiā tangit hic in glo.

Si quis fecerit. Aperto exēplo nō dicitꝛ
tabule publicate ſeu ap-
te: ſed demū ſi autēticū ſit apertū. h. d. ¶ No. qꝺ dictū
eſt in ſummario. ⁊ facit tex. iſte ſm̄ bal. ⁊ Ange. q̄ nō
dicaꛈ qs percūctatus dicta teſtiū ſꝫ viderit exemplū ſi non vidit
originale. qꝺ eſt valde no. facit qꝺ no. in aut. q ſemel. C. de p̄ba. et
in. c. vltra tertiā. extra de teſti. ſꝫ forte hoc dꝫ intelligi verū niſi il-
lud exēplum eſſet ſcriptū manu eiuſdē tabellionis qui ſcripſit ori
ginale. nā tūc cū ſit veriſimile q̄ cōtineat illud idē qꝺ originale vel
ſimile vr̄ hr̄e perfectā noticiā dictoꝝ teſtiū. ideo nō poterit am
plius teſtes producere: q̄ vr̄ eadem rō que ſubeſt quādo vidit ori
ginale ⁊ per conſequens idem ius. l. illud. ff. ad legē aquiliam ⁊c.

Deo gratias.

¶ Cōmētaria aurea eximij doctoris dn̄i Joannis de Imola in
Primā Infortiati partē cū Sūmarijs Adnotatiōibus ac Re
pertorio in vnū volumen coacto expliciunt feliciter.

¶ Joan. de Cambray | Lugdunēſ. Typographus excudebat.

Regiſtrum.

a b c d e f g h i k l m n o p q r ſ t v x y. Quaterniones
ſunt omnes ex ⁊ y demptis qui ſunt terniones.